

גליון זה יוצא לרגל שמחת נישואי
בת ידידנו החשוב הר"ר דוד משה מין הי"ו
מלארענס ניו-יורק
עב"ג החתן הבה"ח יואב נתן נ"ו
מבחיירי ישיבת מיר
מסידעראסט ניו-יורק
שיזכו להקים את ביתם על אדני התורה והיראה

דברי שי"ח

ממרן שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

עניינא דיומא

כתב המ"ב (סוף סי' תקנ"א) "ובכונת האר"י כתב שיתאבל בימים ההם אחר חצי היום ויבכה כמו חצי שעה" ובנותן טעם להעתיק דברים נפלאים מרבינו שליט"א בספרו טעמא דקרא: הנה במגילת איכה יש אריכות גדולה על עניני הצרות שאירעו לישראל אבל על עצם חורבן הבית לא האריך כ"כ והטעם "ל עפ"מ שאחז"ל בב"ר פמ"ב סוף סי' ג' דכל והיה הוא לשון שמחה ומתיבין ליה מהא דכתיב (ירמי' ל"ח כ"ח) והיה כאשר נלכדה ירושלים אמר להם עוד היא שמחה שבו ביום נטלו ישראל אופכי על עונותיהם דאמר רשב"נ אופכי גדולה נטלו ישראל על עונותיהם ביום שחרב ביהמ"ק שנאמר תם עונך בת ציון, נמצא שעצם חורבן הבית הי' טובה לישראל שנמחלו עונותיהם וגם ששפך חמתו על העצים ועל האבנים לכן לא האריך אלא בעניני הצרות שבאו כתוצאה מכך שהם היו רק לרעה (ועי' בתוספות בקידושין ל"א ב' ד"ה איסתיעיא). והנה בימינו אנו, ברוב המקומות לא נוהגים לערוך תיקון חצות ובודאי שלא באמצע היום, אך סיפר רבינו שליט"א ששמע מאביו רשכבה"ג מרן בעל הקהילות יעקב זי"ע, שזוכר מישיבת נובהרדוק, שהיו עורכים כל בני הישיבה כל יום תיקון חצות בבכיות נוראות על שכינתא בגלותא, ומייחלים לביאת מקדשנו בב"א. יעזור ה' שנזכה שיקום בנו "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה" וכמו שעמדו בעלי המוסר על הלשון "זוכה" לשון הווה, והיינו כי מי שבוכה באמת על החורבן הרי שזה כבר נחמה פורתא אצלו, וכבר כעת הוא מעט זוכה, ויראה בקרוב את הגאולה השלימה בב"א.

דבר העורך

הקינות

כשנתבונן נמצא, כי חלק גדול מה'קינות' שאנו אומרים בתשעה באב עוסק בתיאור - ירושלים בתפארתה. למרבה הצער, אנו קוראים את הקינות הללו מבלי להבין את משמעותן, ולעיתים מתוך תחושת ציפיה מורטת עצבים לרגע בו הן תסתיימנה... אולם ברור, כי לא זו היא מטרת אמירת הקינות! עלינו להתבונן במה שאנו אומרים, ובאמצעות הקינות הללו לנסות להחדיר אל ליבנו מעט מן המעט - מהתחושה אודות מה שאיבדנו! מעט מן המעט מתוך ים הכאב הבלתי נדלה, מתוך ההחמצה הבלתי נתפסת!

אני זוכר שכשראיתי את אבי שליט"א אומר את הקינות בתשעה באב, ניתן היה לחוש במוחש כיצד הוא מתחבר לכל מילה ומילה. כיצד הוא מבין על מה בדיוק היא מדברת, ולנגד עיניו חולפים ביעף כל מדרשי חז"ל הקדושים עליהם מבוססים הדברים... אבל אנו? אנו בקושי מצליחים להבין את המילים שאנו מוציאים מפינו!

מאידך גיסא, בדורנו אפשר דרא... ישנם ספרי קינות רבים בהם ישנו פירוש צמוד לכל מילה - ומילה... כמובן, בשעת אמירת הקינות לא ניתן להספיק לקרוא את כל הפירוש ולהבין את מה שאנו - אומרים... אולם בדיוק לשם כך ניתנו לנו שלשת השבועות הללו: בכדי שנוכל להתכונן!!!

אם ננצל את הימים הללו כהלכה, נלמד את דברי חז"ל העוסקים בבית המקדש ובתפארתו וממחישים את החסר, ובמקביל גם נלמד את פירוש הקינות שאנו מקווים שלא נצטרך לומר בתשעה באב אשר יהפך לששון ולשמחה אן ספק בכך שהאבלות שלנו תראה אחרת לחלוטין... - מי יתן ונזכה כולנו שיתקיימו בנו דברי חז"ל הקדושים שהבטיחונו ואמרו (תענית ל', ע"ב) "שמחו את ירושלים וגילו בה כל אוהביה שישו אתה משובש כל המתאבלים עליה. מכאן אמרו: כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה!"

(מתוך דברי חיזוק והתעוררות כפי שנאמרו ע"י בנו של רבינו הגאון ר' שלמה קניבסקי שליט"א)

מרכת שבת 2808
צחק צולעא 2108 (ב"ב)

עלי שי"ח

"מרן פוסק הדור הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצלה"ה"

לפני ימים ספורים הל' יום היא"צ הרביעי לחמיו של מרן שליט"א, להבחל"ח מרן פוסק הדור הגר"ש אלישיב זצוק"ס. בשנים קודמות עלה מרן שליט"א על קברו ואמר כמה פרקי תהלים כמקובל, השנה לא עלה מרן שליט"א, אך במהלך היום מיד כשגמר את סדרי הלימוד הקבועים, הוא עשה לעילוי נשמתו דבר המועיל הרבה יותר מהעליה על קברו הקדוש: במשך שעה ארוכה הוא למד פרקי משניות המתחילים באותיות של שמו יוסף שלום, 8 פרקים, ואמר את הבקשה לפניה ולאחריה.

נזכיר כאן עוד, כי השבוע באחד הימים סיפר מאן דהוא למרן שליט"א כי שמע לפני כמה שנים שדיברו עם מרן הגר"ש אלישיב אודות מעלת הסנדקאות ועד כמה כדאי לבטל תורה עבור זה, בתוך הדברים הזכירו לו כי הנה ידוע בשער בת רבים על חתנו מרן הגר"ה שליט"א שטורה ומבטל הרבה זמן עבור בריתות, ובפרט ידוע בשנים קודמות שהיה כוחו במותנו היה נוסע כמעט כל יום אפילו מדן ועד באר שבע כדי להיות סנדק בברית. מיד כששמע הגר"ש את הדברים, הניף ידו בביטול ואמר 'אצל החתן שלי לא שייך ביטול תורה, ואין ראייה ממנו' כי תמיד לומד הוא גם במחשבה ובכל מקום.

חייך מרן שליט"א בענווה ואמר לאיש שיחו: ומה תרצה שהוא יגיב? סך הכל לא רצה לדבר בגנות העדים' שלו...

בשנה זו שהל' תשעה באב בשבת ונדחה ליום ראשון, יש את המחלוקת ההלכתית הנודעת בין מרן שליט"א לחמיו זצוק"ס. מרן שליט"א סבור כי בשנה שכזו דין הבדלה הוא במוצאי תשעה באב, והשנה, יום ראשון בלילה, וגם מי שמוכרח לאכול כגון שהוא חולה לא מבדיל (מלבד בעל ברית המוזכר במשנה ברורה) וטענתו בצידו, אך ישתה יין בתשעה באב והלא יום זה אסור בכשר ויין, לעומת זו מרן הגר"ש, במכתב (נדפס בקובץ תשובות חלק א') משיב על זה כי אדרבה, עיקר דין הבדלה הוא במוצאי שבת, ורק מי שלא יכול מבדיל במוצאי יום ראשון עיי"ש שהאר"י.

ויהי רצון שיהפך לנו לששון ולשמחה ומאכל ליום טוב.

בענייני ט"ב, יהפך מהרה לשישון ושמה

- א. בערב ט"ב פוסק מלימודו מחצות גם כשחל ערב ט"ב בשבת. ולא דווקא חצות בדיוק אלא אפילו כמה רגעים אח"כ. עיין שו"ה תקנ"ג ה'.
- ב. ולומד שו"ע י"ד מהל' נדוי וחרם עד סוף הלכות אבלות, ורמב"ם הל' אבל, וגיטין נ"ה ב' - נ"ח א' עם מהרש"א, ומשנ"ב הל' ת"ב. ואם נשאר פנאי לומד עוד עניינים. עי' שו"ה תקנ"ד כ"ד.
- ג. בסעודה המפסקת יושב ע"ג כסא רגיל, אבל כשאוכל את הביצה בסוף הסעודה יושב ע"ג כסא נמוך ומטבל הביצה באפר, ואומר זוהי סעודת ט"ב. ודלא כשו"ע סי' תקנ"ב ס"ז שבסעודה המפסקת יש לישב על כסא נמוך ואמר לי שכך נהגו אצלם. ועי' שו"ה תקנ"ב ג', ומש"כ שכשאוכל הביצה יושב ע"ג כסא נמוך ומטבל באפר הוא דלא כשו"ע שם ס"י שנהגים לטבל הפת באפר, ואמר לי שכך נהגו אצלם ועי' א"א (בוטשאטש) סי' קנ"ה שהביא זה.
- ד. קודם השקיעה חולץ נעליו, ולא הולך כל ה"ט"ב עם מנעלים וגם לא נעלי גומי. כי כן החמיר החז"א על עצמו, ועי' שו"ע תקנ"ד ס"ז.
- ה. מהשקיעה ואילך יושב על כסא נמוך, ואמר לי שאין צריך כסא שיהי' בדווקא פחות מג"ט והעיקר נמוך מהרגיל. עי' שו"ע תקנ"ט ג', ומש"כ שא"צ כסא פחות מג"ט, כן אומר בשם החז"א.
- ו. ישן (ע"ג מזרון) על הארץ ומניח אבן תחת הכר, וכשקשה לו ישן על המיטה אך מניח אבן תחת הכר. עי' שו"ע תקנ"ה ב' "יש מי שנוהג לשכב בליל ט' באב על הארץ ומשים אבן תחת ראשו".
- ז. בק"ש שעל המיטה אומר רק שמע ישראל, ואהבת, בידך, ברכת המפיל. עי' שו"ע תקנ"ד ס"ד ובמ"ב, ואומר בשכיבה, ואמר לי טעמו בזה דמעיך הדין אין צריך לומר אלא פרשה ראשונה דק"ש ומה שאומר כל ג' פרשיות שמא לא כיון בק"ש דערבית, א"כ כמו שבק"ש דערבית יש לשבת (שו"ה ס"ג ה') לכן גם בק"ש שעל המיטה יושב, אמנם זהו בכל השנה אך בליל ט"ב שאומרים רק פרשה ראשונה א"כ אין זה לצאת יד"ח של ערבית לכן אפשר לומר בשכיבה, (כן אמר לי) ועי' שו"ה רל"ט ב'.
- ח. כשיוצא מבית הכסא נוטל אח"כ פעם אחת על כל יד. שכן מעיקר הדין די בפעם אחת עי' מ"ב ס"ד סקל"ט, ורק בנטי' שחרית נוטלים יותר וראה שם עוד שיטות, ועי' שו"ע תקנ"ד ס"י שיש ליטול רק עד סוף קשרי אצבעותיו.
- ט. מתפלל שחרית כותיקין כהרגלו, וגומרין הרבה קודם חצות. עי' מש"כ רמ"א סי' תקנ"ט ס"ג ומאריכין עם הקינות עד מעט קודם חצות, ועי' משנ"ב סקס"ז שאם על ידי שמשכימין לביהכ"נ יגמרו הקינות הרבה קודם חצות טוב שלא להשכים כל כך, אך כאמור מן נוהג להתפלל וותיקין כרגיל אף שגומרים מוקדם.
- י. אחר הקינות הולך לבית הקברות, ואם לא הי' לו יום אומר אשר יצר אתכם בדין וכו'. עי' שו"ע תקנ"ט י', וסי' רכ"ד דהולכין על הקברות.
- יא. לא עומד בין הקברים אך נכנס לתוך ד' אמות שבתחילת ביה"ק. עי' מש"כ המ"ב סי' תקנ"ט סקמ"א.
- יב. אינו אומר תהילים בט"ב. ושמעתי עוד ממרן שהחז"א התיר לאמו ע"ה לומר תהילים, ואמר מרן שליט"א דיתכן שרק לנשים התיר אך לאנשים לא, ועי' שו"ה סי' תקנ"ד מ"ב סק"ז דין תהילים במנחה של ת"ב.
- יג. מרן אומר בשם החז"א שהתיר לקרוא סדר הדורות, וכן אומר בעצמו שאפשר לקרוא ספרי מעשיות על גדולי ישראל וכדו'. ואמר לי שאין זה נחשב כהיסח הדעת מאבילות כי אין איסור לעשות בט"ב דברים נוספים והעיקר לזכור החורבן אבל א"צ כל רגע ורגע ממש (ודו"ק) ועי' היטב בשו"ה סי' תקנ"ד דין כ"ח בסופו ומ"ב שם סקמ"ט "דוקא שקובע עצמו למלאכה ומסיח דעתו מהאבילות".
- יד. קודם מנחה משלים הקרבנות שרגיל לומר קודם שחרית. עי' שו"ע תקנ"ד ס"ו.
- טו. ט"ב שחל במוצ"ש חלץ נעליו אחרי צה"כ.
- טז. אחר ערבית מוצאי ט"ב לובש נעליו ושוטף פניו. עי' שו"ה ד' ג'.
- יז. ומברך שעשה לי כל צרכי והמעביר שינה. וכן נהג החז"א ודלא כמ"ב תקנ"ד סקל"א שהסכימו הרבה אחרונים שיכול לברך בט"ב באב שעשה לי כל צרכי.
- יח. ט"ב שחל במוצ"ש, כשנצרך לאכול מפני בריאותו בצום לא הבדיל, וכן הורה. אמנם עי' שו"ה תקנ"ו א' ובסי' תקנ"ט מ"ב סקל"ז גבי ט"ב נדחה שבעל ברית יכול לאכול אחרי חצות ובלבד שיבדיל תחילה.
- יט. כשחל ט"ב ביום ה' מתיר להתרחץ לכבוד שבת מיום ו' בבוקר ולא רק מאחרי חצות. עי' מ"ב ריש סי' תקנ"ח, ומ"מ ראיתי שנמנע מלגוז שערות לילד בן ג' וא"ל טעמו דאפי' שמותר להסתפר מ"מ הוא אינו מספר ממש רק גוזז שערות לא לשם תספורת, וזה לא הותר.

(מתוך הספר רב המכר 'אלא' הנהגות מרן שליט"א על סדר השו"ע)

הערות הקוראים

כמה בירורים בהנהגות מרן שליט"א לימים אלו

- בשבוע שעבר התפרסמה באכסנייה נפלאה זו הנהגות מרן שליט"א שנעתקו מהספר 'אלא', והננו להעיר בזה כדלהלן:
- א. הובא שבמוצאי שבת חזון לא מניח על עיניו משיירי יין הבדלה משום איסור רחיצה. והיות ולמערכת 'דברי שיח' התקבלו עשרות תגובות, שלכאורה מה שייך בזה רחיצה; אכן, הנוסח לא מדויק דיו, מרן שליט"א חושש לאיסור של סיכה, ובאמת שהוא בעצמו העיר שאינו מוכרע אצלו רק צידד לחומרא, וגם זה לא בכל השנים.
- ב. הנהגת מרן ברחיצה ערב שבת חזון: הנה מרן מוסר בשם החזון איש זצ"ל שהתיר להתרחץ בערב שבת חזון אפילו עם סבון, והוסיף מרן: שאם רגיל לרחוץ בחמין יכול (כמ"ש המ"ב), אבל דווקא פניו ידיו ורגליו, ומי שרגיל לטבול כל ערב שבת יכול גם בערב שבת זו.
- ג. העיד לנו ת"ח שליט"א, שמרן סבור כי בשנה זו שחל תשעה באב בשבת, מרן החמיר על עצמו שלא ללמוד כבר מיום שישי אחרי חצות היום. היודע תוספת דברים בזה בכתב ובעל פה, ממרן שליט"א או מאחרים, נשמח מאוד אם ימציא לידינו.

בברכה,

מערכת הספר 'אלא' - הנהגות מרן שליט"א

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק